

Геолог від народження та за покликом душі

У квітні 2025 р. напередодні Дня геолога відзначатиме свій 65-річний ювілей Вижива Сергій Андрійович, директор ННІ «Інститут геології» Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор геологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України (рис. 1).

У квітні 1960 р., коли народився на мальовничій Волині майбутній відомий геофізик, ще День геолога не був заснований, але вже з 1966 р. ці два свята йшли поруч.

Рис. 1. Вижива С.А — директор ННІ «Інститут геології» у робочому кабінеті.

Сергій Вижива закінчив із золотою медаллю Володимир-Волинську СШ № 1 у 1977 р. і з цього часу назавжди пов'язав своє життя з геологією. А з 1982 р., вже маючи диплом інженера-геофізика, поступив до аспірантури і розпочав наукову кар'єру, яка увінчалася кандидатським (1996) [Вижива, 1996] і докторським ступенями (2004) [Вижива, 2004б], вченими званнями професора (2005), академіка Академії наук вищої школи України та Української нафтогазової академії, а також багатьма нагородами і великою кількістю учнів.

Свою трудову діяльність Сергій Вижива розпочав у ВГО «Північгеологія», де працював з 1985 по 1989 рр. на посадах геофізика, головного інженера, начальника загону Комплексної геофізичної партії Дніпровської геолого-геофізичної експедиції. Займався інженерно-геофізичними дослідженнями під час пошуку тріщинних підземних вод, безпекою пунктів розташування АЕС, моніторингом небезпечних геологічних процесів. Досвід, отриманий на підприємстві, завжди допомагав йому поєднати вимоги виробництва з університетськими можливостями як для роботи, так і для розвитку кафедри геофізики та факультету/інституту.

З 1989 р. до сьогодні Вижива С.А. працює в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка — понад 35 років. Упродовж 1989—1992 рр. Сергій Вижива був провідним інженером і молодшим науковим співробітником Базової НДЛ петрофізики геологічного факультету, де розпочав свою трудову діяльність ще будучи аспірантом. У той час він вже керував групою студентів та аспірантів-геофізиків, які спеціалізувалися на петрофізичних дослідженнях,

їздив у польові та дослідницькі відрядження, був відповідальним виконавцем договірних тем. Зокрема очолював команду університету при проведенні польових і лабораторних досліджень розрізів Криворізької та Лисовської надглибоких свердловин (рис. 2).

Рис. 2. Вижва Сергій з групою студентів на Криворізькій надглибокій свердловині (1984 р.).

З 1992 р. Вижва С.А. працює на викладацькій роботі на кафедрі геофізики геологічного факультету:

- 1992—1997 рр. асистент кафедри геофізики геологічного факультету;
- 1997—2004 рр. доцент кафедри геофізики;
- 2002—2007 рр. завідувач кафедри геофізики.

Важливою віхою на шляху науковця став захист докторської дисертації «Теорія і методологія комплексної геодинамічної інтерпретації даних геофізичного моніторингу небезпечних геологічних процесів» [Вижва, 2004а], де автором було вирішено багато завдань із розвитку, узагальнення підходів та методів вивчення ефективних характеристик складнобудованих середовищ. Зо-

крема, на основі розробленого методологічного підходу до геофізичного моніторингу геологічного середовища, створено нову інтерпретаційну технологію обробки геофізичної інформації для діагностики небезпечних геологічних процесів та екологічного стану довкілля, статистичного прогнозу випадкових процесів і полів тощо. Практичне значення результатів роботи полягає у можливості використання розроблених методів та алгоритмів для обробки даних геофізичного моніторингу територій розташування потенційно небезпечних об'єктів, зокрема промайданчиків АЕС України. Отримані результати значно збагатили як теорію, так і методологію сучасної геофізичної науки.

З 2007 р. крім викладання на кафедрі геофізики (0,5 ставки професора) Сергій Андрійович обіймав керівні посади в інституті та університеті:

- 2007—2012 рр. декан геологічного факультету;
- 2012—2015 рр. проректор з наукової роботи КНУ імені Тараса Шевченка;
- 2015—2019 рр. завідувач кафедри геофізики ННІ «Інститут геології»;
- з грудня 2019 р. — директор ННІ «Інститут геології».

Така адміністративна діяльність С.А. Вижви значно підвищила популярність ННІ «Інститут геології» та кафедри геофізики та позиціонувала їх як основний центр підготовки фахівців-геологів, зокрема і геофізичної спеціальності в Україні.

Відмінною рисою характеру Сергія Андрійовича завжди була захопленість новими ідеями у поєднанні з наполегливістю і прагненням доводити думку і діло до логічного завершення, що сприяло значному успіху в усіх його справах і починаннях.

Завдяки своїм неординарним якостям характеру та вагомим знанням, Сергія Андрійовича визнано як в Україні, так і за її межами (рис. 3). Він веде плідну наукову роботу, сумлінно виконує як адміністративні, так і представницькі функції на багатьох рівнях:

- член Європейської асоціації геовчених та інженерів (EAGE);
- 2012—2018 рр. член ради Державного

фонду фундаментальних досліджень МОН України;

– з 2019 до 2024 рр. очолював секцію 22 «Науки про Землю» Наукової ради МОН України та підкомісію з розробки державних стандартів освіти за спеціальністю «Науки про Землю», є співавтором освітніх Стандартів за спеціальністю «Науки про Землю» [Вижва та ін., 2000, 2022];

– 2015—2018 рр. член Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти України;

– експерт Центру ядерної безпеки України з оцінювання сейсмічної небезпеки промайданчиків атомних електростанцій та сховищ радіоактивних відходів;

– експерт ДКЗ України;

– голова спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій за спеціальністю «Геоінформатика» та «Геофізика» (фізико-математичні та геологічні науки);

– член редколегії наукових фахових журналів, що індексуються в наукометричних реферативних базах даних наукових цитувань Scopus і Web of Science: «Вісник Київського університету. Геологія», «Геофізичний журнал», «Геодинаміка»;

– координатор щорічної Міжнародної конференції «Моніторинг геологічних процесів та екологічного стану середовища», яка з 2017 р. проводиться під егідою EAGE.

Рис. 3. Вижва С.А. в Цзілінському університеті (Китайська Народна Республіка, 2012 р.)

З 2002 р. Вижва С.А. очолює наукову школу «Геофізика» у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, наукові напрямки досліджень якої є досить різноманітними та відомими: геофізичний моніторинг небезпечних геологічних процесів та екологічного стану середовища; геофізичні дослідження при пошуках корисних копалин, зокрема нафти і газу методами сейсмозв'язки, геофізичних досліджень свердловин та петрофізики; вивчення верхньої частини розрізу геофізичними методами; математичне моделювання складнобудованого геологічного середовища тощо.

З 2007 р. Сергій Андрійович очолює науково-дослідну лабораторію Теоретичної та прикладної геофізики ННІ «Інститут геології», яка складається з підрозділів, а саме: науково-навчальної лабораторії петрофізики, науково-навчальної лабораторії ядерної геофізики, групи обробки геолого-геофізичних даних та математичного моделювання. Її основними напрямками є геофізичний моніторинг небезпечних природних і природно-техногенних процесів; розробка нових геофізичних технологій пошуків і розвідки корисних копалин; нелінійна геофізика; екологічна геофізика; дослідження радіометричних параметрів гірських порід та природно-техногенних систем; вивчення фізичних параметрів гірських порід для забезпечення насамперед потреб нафтогазової геології, а також для вирішення інших інженерно-геологічних задач. Вижва С.А. постійно керує держбюджетними і господарськими темами, а їх за останні 10 років було 5 та 17 відповідно.

Як визначний професіонал, Вижва С.А. відомий в галузях досліджень петрофізичних параметрів порід-колекторів; моделюванні ефективних геофізичних характеристик складнобудованих порід-колекторів нафти і газу; моніторингу небезпечних геологічних процесів.

Завдяки своїй багатогранності в науці та комунікабельності, Сергій Андрійович багато приділяє уваги молодшому поколінню геофізиків, він є наставником і керівником

наукових досліджень як сучасних студентів та аспірантів, так і вже відомих вчених. За період з 2000 р. підготував 18 кандидатів геологічних наук за спеціальностями «Геофізика» і «Геоінформатика», 2 докторів філософії за спеціальністю «Науки про Землю» та 6 докторів наук зі спеціальностей «Геофізика» та «Геологічна інформатика». На сьогодні Вижва С.А. керує підготовкою дисертацій 3 аспірантів та 2 докторантів.

Сергій Андрійович є прикладом невтомного науковця, який є автором та співавтором понад 400 наукових праць, зокрема 11 монографій, 4 підручників, 8 навчальних посібників, понад 300 статей і матеріалів конференцій. Серед основних фундаментальних праць Вижви С.А. можна назвати [Вижва, 1996, 2004а,б; Вижва та ін., 2000, 2008, 2011а—в, 2012, 2014, 2018, 2021, 2022, 2023а,б].

Наукова, галузева та суспільна громадськість відзначила багатьма нагородами за служу Сергія Андрійовича, основні з яких: відзнаки Київського міського голови: Почесна грамота та Знак пошани; Державної геологічної служби Міністерства екології та природних ресурсів України: медалі Л.І. Лутугіна і В.І. Лучицького, знак «Почесний

розвідник надр», нагрудний знак «Відзнака державної служби геології та надр України»; Почесна грамота Кабінету міністрів України та почесне звання «Заслужений працівник освіти України», Почесна грамота та Почесна відзнака III ступеня НАК «Нафтогаз України», Почесна відзнака Вченої ради Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Відзнака НАН України за досягнення в науковій сфері.

На сьогодні в період повномасштабної війни Вижва С.А. мужньо тримає стяг керованої роботи. У грудні 2024 р. конференція трудового колективу одностайно підтримала його кандидатуру на посаді директора ННІ «Інститут геології» на наступний 5-річний термін, що свідчить про те, що він є визнаним організатором, фахівцем і науковцем, а також про дружні відносини в колективі та повну довіру до нього в такий складний час.

Вітаємо шановного ювіляра!

Бажаємо Сергію Андрійовичу міцного здоров'я, миру, великих і маленьких перемог, незгасимої енергії, творчих звершень і подальших успіхів!

Нехай його супроводжують наснага, успішні справи та здійснення бажань на благо геологічної науки і України в цілому!

І.М. Безродна

Список літератури

- Вижва С.А. *Геофізичний моніторинг небезпечних геологічних процесів: монографія*. Київ: ВГЛ «Обрії», 2004а, 236 с.
- Вижва С.А. Розробка методу математичного моделювання акустичних характеристик складнобудованих порід-колекторів: *автореф. дис. ... канд. геол. наук*. Київ, 1996.
- Вижва С.А. Теорія та методологія комплексної геодинамічної інтерпретації даних геофізичного моніторингу небезпечних геологічних процесів: *автореф. дис. ... д-ра геол. наук*. Київ, 2004б.
- Вижва С.А., Безродна І.М., Гожик А.П. та ін. *Стандарт вищої освіти зі спеціальності 103 «Науки про Землю» для третього освітньо-наукового рівня вищої освіти*. Київ: Вид. МОН України, 2022.
- Вижва С.А., Винниченко О.Б., Кендзера О.В. *Вплив природних і техногенних процесів на потенційно-небезпечні об'єкти: монографія*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008, 239 с.
- Вижва С.А., Гожик А.П., Паюк С.О., Шабатура О.В. *Петрофізичні образи докембрійських гранітоїдів пізніх етапів формування Українського щита для петрогенетичної і металогенічної оцінки: монографія*. Вид. Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка, ДКЗ України, 2023а.
- Вижва С.А., Грищук П.І., Зінченко О.В. та ін. *Геологія в Київському університеті: монографія*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2011а, 479 с.
- Вижва С.А., Курганський В.М., Продайво-

- да Г.Т., Сухорада А.В. *Стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавр (за спеціальністю «геофізика»)*. Київ: Вид. Міністерства освіти і науки України, 2000.
- Вижва С.А., Онищук В.І., Онищук І.І., Шабатура О.В. *Ядерно-геофізичні методи геофізичних досліджень свердловин: підручник*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2023б, 423 с.
- Вижва С.А., Онищук І.І., Черняєв О.П. *Ядерна геофізика: підручник*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2012, 608 с.
- Вижва С.А., Рева М.В., Онищук І.І., Онищук В.І. *Інженерна геофізика: підручник*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018, 592 с.
- Михайлов В.А., Вакарчук С.Г., Вижва С.А. та ін. *Перспективи нарощування ресурсної бази вуглеводнів України за рахунок нетрадиційних джерел: монографія*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021, 334 с.
- Михайлов В.А., Вижва С.А., Загнітко В.М. та ін. *Нетрадиційні джерела вуглеводнів України: монографія. У 8 кн. Кн. 4. Східний нафтогазоносний регіон. Аналітичні дослідження*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014, 484 с.
- Продайвода Г.Т., Вижва С.А., Безродна І.М., Продайвода Т.Г. *Геофізичні методи оцінки продуктивності колекторів нафти і газу: монографія*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2011б, 367 с.
- Продайвода Г.Т., Вижва С.А., Безродний Д.А., Безродна І.М. *Акустичний текстурний аналіз метаморфічних порід Криворіжжя: монографія*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2011в, 368 с.